

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
САРМАН МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ**

Сарман авыл жирлеге
423350 Сарман авылы, Ленин
ур.,52
тел.: 2-43-67, 2-45-38
E - mail: Sar.sar@tatar.ru
ИНН/КПП 1636001266/163601001

**Сармановское сельское
поселениеСАРМАНОВСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**
423350 с. Сарманово, ул.Ленина,
52
тел.: 2-43-67, 2-45-38
E – mail: Sar.sar@tatar.ru
ИНН/КПП 1636001266/163601001

РЕШЕНИЕ
13 сентября 2022 года

КАРАР
№ 17

**Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль районының
Сарман авыл жирлеге
депутаты статусы турында
нигезләмәне раслау хакында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законнар, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәгә 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Сарман муниципаль районының «Сарман авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге уставы, Сарман муниципаль районының Сарман авыл жирлеге советы карар итте:

1. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының Сарман авыл жирлеге депутаты статусы турындагы нигезләмәне расларга.

2. Әлеге карарны «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталы» (pravo.tatarstan.ru) һәм «Сарман муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә (sarmanovo.tatarstan.ru) урнаштырырга.

3. Әлеге карар рәсми басылып чыккан көненнән үз көченә керә.

4. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну үз өстемдә калдырам.

Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль районының
Сарман авыл жирлеге Совет рәисе

Ф.М.Хөснуллин

(муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме һәм карары реквизитлары)
карарына кушымта

_____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) депутаты статусы
турында нигезләмә

Әлеге Нигезләмә _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) депутатының хокукларын һәм бурычларын, шулай ук депутат үз вәкаләтләрен гамәлгә ашырганда төп хокукый һәм социаль гарантияләрен билгели.

1 статья. _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) депутаты статусының хокукый нигезе

1. _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) депутаты (алга таба – депутат) статусы Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары, _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) уставы, әлеге Нигезләмә нигезендә билгеләнә.

2. Жирле үзидарә органнары депутатның үз хокукларын һәм бурычларын нәтижәле гамәлгә ашыру өчен шартлар тудырлар.

2 статья. Депутат вәкаләтләре вакыты

1. Депутат вәкаләтләре _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) сайланган көннән башлана һәм яңа чакырылыш эш башлаган көннән туктатыла, әлеге Нигезләмәнең 3 статьясында каралган очраклардан тыш.

2. Депутатның вәкаләтләре вакыты «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) уставы белән билгеләнә.

3 статья. Депутат вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Депутат вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:
- 1) үлем;
  - 2) үз теләге белән отставкага китү;
  - 3) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яисә чикләнгән күләмдә генә сәләтле дип танылу;
  - 4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылу яисә вафат булган дип игълан ителү;
  - 5) аңа карата судның гаепләү карарының законлы көченә керүе;
  - 6) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;
  - 7) Россия Федерациясе гражданлыгыннан яки чит ил гражданы аның

нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга мөмкин булган Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгыннан чыкканда, Россия Федерациясенең халыкара килешүендә башкасы каралмаган булса, Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы Россия Федерациясе гражданы яки чит ил гражданының чит ил гражданлыгы (подданства) булганда яисә чит ил территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документы булганда;

8) сайлаучылар фикере буенча;

9) тиешле жирле үзидарә органы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә чакырылу яки аны алыштыручы альтернатив граждан хезмәтенә жибәрү;

11) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләренә үтәмәгән очракта;

12) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда каралган башка очрактарда.

Искәрмә: муниципаль район советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында статьяның 1 өлешенә түбәндәге эчтәлектәге пункт өстәргә тәкъдим итәбез:

«) аның жирлек башлыгы, муниципаль район составындагы жирлекнең вәкиллеке органы депутаты буларак вәкаләтләрен туктату.»

2. _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында карар вәкаләтләренә вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә, әгәр бу нигез _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы сессияләре арасында барлыкка килсә - мондый нигез барлыкка килгән көннән өч айдан да соңга калмыйча кабул ителә.

3. Татарстан Республикасы Президенты депутат вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәжәгать иткән очракта, вәкаләтләренә вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көн булып әлегә гаризаның _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) керү көне санала.

4 статья. Депутат таныклыгы һәм күкрәк билгесе

1. Депутат _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) депутатының шәхесен һәм вәкаләтләрен раслаучы төп документ булган таныклыкка, шулай ук үз вәкаләтләре чоры дәвамында куллана торган күкрәк билгесенә ия.

2. Депутат таныклыгы һәм күкрәк билгесе турында нигезләмә, аларның тасвирламасы _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) тарафыннан раслана.

5 статья. Депутатның үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру шартлары

1. Депутат депутат эшчәнлеген азат ителмәгән нигездә башкара, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт вазыйфаларын башкару белән бергә алып бара, _____ (муниципаль берәмлек исеме) устывы белән билгеләнгән очраклардан тыш.

6 статья. Депутат эшчәнлегенә формалары

1. Депутат эшчәнлегенә формалары булып тора:

- а) _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) утырышларында катнашу;
- б) _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) комиссияләре эшендә катнашу;
- в) _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) карауга _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) карарлары проектларын кертү;
- г) депутат таләбе кертү;
- д) депутат мөрәжәгатен юллау;
- е) дәүләт хакимияте органнарына, жирле үзидарә органнарына, ижтимагый берләшмәләргә һәм аларның вазыйфай затларына тәкъдимнәр кертү;
- ж) тиешле вазыйфай затларга гражданнар хокукларын бозуны кичекмәстән кисәтү буенча чаралар күрүне таләп итеп мөрәжәгать итү;
- з) сайлаучылар белән эшләү;
- и) депутат берләшмәләре, фракцияләр һәм депутат төркемнәре эшендә катнашу;
- к) территориаль ижтимагый үзидарә оешмаларында катнашу.

2. Депутат эшчәнлегә шулай ук федераль законнарда, Татарстан Республикасы Конституциясендә һәм законнарында, _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) уставында, _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) Реглементында, башка муниципаль актларда каралган башка рәвешләрдә гамәлгә ашырылырга мөмкин.

7 статья. Депутатның _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) утырышында катнашуы

1. Депутат _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) утырышында шәхсән катнаша.

2. Депутат _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) утырышын үткөрү вакыты һәм урыны турында, карауга кертелә торган мәсьәләләр турында үз вакытында хәбәр итә, шулай ук әлегә мәсьәләләр буенча барлык кирәкле материалларны _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) Регламенты нигезендә ала.

_____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) утырышында катнаша алмаганда депутат бу хакта алдан _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органының урындагы заты исеме) хәбәр итә.

3. Депутат хокуклы:

1) _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) комиссиярәненә һәм тиешле вазыйфаларга сайларга һәм сайланьрга;

2) _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) карау өчен мәсьәләләр тәкъдим итәргә;

3) _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) төзелә торган органнарны формалаштыру һәм _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) сайлый (билгеләнә, килештерелә торган) вазыйфаи затлар кандидатуралары буенча фикер белдерергә;

4) хокукый инициативаны гамәлгә ашыру тәртибендә _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) хокукый актлары проектларын кертергә;

5) _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) көн тәртибенә, тикшерелә торган мәсьәләләрне карау тәртибе һәм асылы буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, карарлар проектларына һәм башка актларга төзәтмәләр кертергә;

6) _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) утырышында чираттан тыш хисапны яки _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) күзәтчелегендәге теләсә кайсы органның яисә вазыйфаи затның мәгълүматын тыңлау турында тәкъдимнәр кертергә;

7) _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) Регламентында билгеләнгән тәртиптә фикер алышуларда катнашырга;

8) _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) утырышларында, аның фикеренчә, гражданнарның ижтимагый әһәмияткә ия булган мөрәжәгатләрән игълан итәргә;

9) үз тәкъдимнәрен нигезләп һәм тавыш бирү мотивлары буенча чыгыш ясарга, белешмәләр һәм аңлатмалар бирергә;

10) _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) утырышлары беркетмәләре эчтәлегә белән танышырга.

4. Депутат тарафыннан _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) утырышында әйтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) тиешле комиссия тарафыннан карала һәм тикшерелә.

8 статья. Депутатның _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) даими һәм вакытлы комиссияләр эшендә катнашуы

1. Депутат _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) үзе әгъза булган комиссияләр эшендә шәхсән катнаша, тәкъдимнәр кертә, карала торган мәсьәләләр турында фикер алышуда һәм карарлар кабул итүдә катнаша.

2. Депутат үзе әгъза булмаган комиссияләр эшендә катнаша, тәкъдимнәр кертә, карала торган мәсьәләләр турында фикер алышуда һәм киңәш бирү тавышы хокукы белән карарлар кабул итүдә катнаша ала.

9 статья. Депутатның _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) һәм аның комиссияләре йөкләмәләрен үтәүдә катнашуы

1. Депутат үз компетенциясе кысаларында _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) һәм аның комиссияләре йөкләмәләрен үтәргә тиеш.

2. Депутат _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) һәм аның комиссияләре кушуы буенча муниципаль берәмлек чикләрендә булган _____

(муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затлары, оештыру-хокукый рәвешләренә һәм милек рәвешләренә бәйсез рәвештә, оешмалар тарафыннан карарларның үтәлешен тикшерүдә катнаша.

3. Йөкләмәне үтәү нәтижеләре турында депутат _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) яисә аның комиссиясенә хәбәр итә

10 статья. Депутат таләбе

1. Депутат _____(муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) утырышларында жирле үзидарә органнарына, жирле үзидарә органнарының вазыйфай затларына, _____(муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) тарафыннан булдырылган яки төзелгән башка органнар житәкчеләренә, _____(муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр житәкчеләренә, аларның компетенциясенә керә торган мәсьәләләр буенча, депутат таләбе белән мөрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Депутат таләбе - депутат мөрәжәгате, ул _____(муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) карары белән депутат таләбе дип таныла. Депутат таләбе турында тәкъдим депутат яисә депутатлар төркеме тарафыннан язма рәвештә кертелә һәм _____(муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) утырышыда _____(муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) Регламентында билгеләнгән тәртиптә игълан ителә.

3. Депутат таләбе жибәрелгән жирле үзидарә органы житәкчесе, вазыйфай зат, муниципаль предприятие яки учреждение житәкчесе аңа ___ көннән дә соңга калмыйча яки _____(муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) тарафыннан билгеләнгән башка срокта язма формада җавап бирергә тиеш. Җавап депутат таләбе жибәрелгән орган житәкчесе, вазыйфай зат, муниципаль предприятие яки учреждение житәкчесе яисә аның вазыйфаларын вакытлыча башкаручы зат тарафыннан имзаланырга тиеш.

4. Таләпнең инициаторы таләптә куелган мәсьәләләрне карауда турыдан-туры катнаша ала. Таләпнең инициаторына аларны карау көне турында алдан, әмма мәсьәләне карау көненә кадәр өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

5. _____(муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) жирле үзидарә органын, жирле үзидарә органының вазыйфай затын, муниципаль предприятие яки учреждение житәкчесен _____(муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) билгеләгән вакытка кабул ителгән карарның үтәлеше турында язма җавап бирүгә мәжбүр итәргә хокуклы.

11 статья. Депутат мөрәжәгате

1. Депутат мөрәжәгате дип депутатның дәүләт хакимияте органнарына, жирле үзидарә органнарына, күрсәтелгән органнарның вазыйфай затларына, муниципаль предприятие һәм учреждение житәкчеләренә, муниципаль берәмлек территориясендә урнашкан, оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә оешмаларга һәм ижтимагый берләшмәләргә аларның компетенциясенә керүче

мәсьәләләр буенча, депутат эшчәнлегә белән бәйлә мәгълүмат һәм белешмәләр алу максатыннан, язмача мөрәжәгатә санала.

2. Депутат мөрәжәгатә депутат бланкында рәсмиләштерелә һәм депутат тарафыннан мөстәкыйль рәвештә жибәрелә.

3. Дәүләт хакимияте органнарының, жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары, аларның оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә оешмалар һәм ижтимагый берләшмәләр тарафыннан депутат мөрәжәгатьләрен карау гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда гамәлгә ашырыла.

4. Депутат мөрәжәгатенә жавап мөрәжәгатьтә куелган сорауларның асылы буенча булырга һәм мөрәжәгать жибәрелгән вазыйфаи зат тарафыннан яисә моңа вәкаләтле зат тарафыннан имзаланган булырга тиеш.

12 статья. Депутатның сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәтләре

1. Депутат сайлау округы сайлаучылары, шулай ук предприятиеләр, оешмалар, дәүләт һәм башка органнар коллективлары белән элемтәдә тора.

2. Депутат сайлаучыларның мөрәжәгатьләрен карый, гражданнарны кабул итә, дәүләт хакимиятенен тиешле органнарына, жирле үзидарә органнарына һәм ижтимагый берләшмәләргә тәкъдимнәр кертә, шулай ук сайлаучыларны айга кимендә бер тапкыр кабул итә.

3. Депутат сайлаучыларга үз эшчәнлекләре турында алар белән очрашулар вакытында, шулай ук массакүләм мәгълүмат чаралары аша хәбәр итә.

4. Депутат сайлаучыларның хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча чаралар күрә:

алардан кергән тәкъдимнәрне, шикаятьләрне карый, үз вәкаләтләре чикләрендә аларда булган мәсьәләләрне дәрәс хәл итүгә ярдәм итә;

гражданнарны кабул итә;

жәмәгатьчелек фикерен өйрәнә һәм кирәк булганда тиешле дәүләт хакимияте органнарына, жирле үзидарә органнарына тәкъдимнәр кертә.

5. Депутатларның сайлаучылар белән очрашулары махсус билгеләнгән урыннарда, биналарда, ишегалды территорияләрендә үткәрелә, аларның исемлегә һәм тәртибе _____ (урыннар һәм биналар бирү тәртибен раслаган жирле үзидарә органы исеме) тарафыннан билгеләнгән.

Депутатның сайлаучылар белән очрашулары Россия Федерациясенен жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турындагы законнары нигезендә үткәрелә.

13 статья. Депутатның депутат берләшмәләре эшендә катнашуы

1. _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) депутаты депутат фракциясе яки карала торган мәсьәләләр буенча уртақ эшчәнлек һәм позицияне белдерү өчен төзелә торган төркем составына керергә хокуклы.

2. Фракцияләр һәм башка депутат берләшмәләрен төзү, теркәү һәм аларның эшчәнлегә тәртибе _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) регламенты белән билгеләнә.

14 статья. Депутатның жирле үзидарэ органнары һәм вазыйфай затлары белән үзара мөнәсәбәтләре

1. Депутат _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме), аның органнары эшчәнлегендә актив катнашуны тәэмин итә торган бөтен хокукка ия.

2. _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) депутатның аның сайлау округында башкарылган эше, _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме), аның органнарының карарлары һәм күрсәтмәләрен үтәве турындагы мәгълүматын тыңларга хокуклы.

3. Жирле үзидарэ органнары һәм аның вазыйфай затлары депутатка аның эшендә кирәкле ярдәм күрсәтәләр, депутатка жирле үзидарэ органнары эшчәнлегенә, икътисади һәм социаль үсеш программаларын үтәүнең барышы, депутатның тәнкыйди кисәтүләре һәм тәкъдимнәре буенча кабул ителгән чаралар турында мәгълүмат бирәләр, депутатка законнарны, муниципаль берәмлекләрнең вәкиллекле органнары эш тәжрибәсен, жәмәгәтчелек фикерен өйрәнүгә ярдәм итәләр.

15 статья. Депутатның вазыйфай затлар тарафыннан кабул ителүгә хокукы

Депутат үз эшчәнлегенә мәсьәләләре буенча _____ (муниципаль берәмлек исеме) жирле үзидарэ органнарының, предприятиеләрнең, оешмаларның, муниципаль милек рәвешендәге учреждениеләрнең вазыйфай затлары тарафыннан чираттан тыш кабул ителү хокукыннан файдалана.

16 статья. Депутатның мәгълүмат алу һәм тарату хокукы

Депутат жирле үзидарэ органнарыннан, муниципаль оешмалардан һәм аларның вазыйфай затларыннан депутат эшчәнлегенә белән бәйле, закон тарафыннан сер буларак сакланмый торган мәгълүмат алу хокукына ия.

17 статья. Депутат бурычлары

1. Депутат бурычлы:

1) үз эшчәнлеген гамәлгә ашырганда Россия Федерациясе Конституциясен, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен, Татарстан Республикасы законнарын, шәһәр уставын, башка муниципаль хокукый актларны үтәү;

2) гражданның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен үтәүне һәм яклауны тәэмин итү;

3) даими нигездә, кимендә айга бер тапкыр, сайлаучыларны кабул итү;

4) гражданның, аларның оештыру-хокукый формасына карамастан оешмаларның, ижтимагый берләшмәләрен, дүләт хакимияте органнарының, жирле үзидарэ органнарының мөрәжәгатьләрен үз вакытында карау һәм аларга үз компетенциясе чикләрендә җавап бирү;

5) сайлаучылар алдында очрашуларда елга бер тапкырдан да ким булмаган санда хисап тоту;

6) депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле чикләүләрен үтәү;

7) «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрдәгә 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны үтәргә, бурычларны үтәү;

8) эхлак һәм депутат этикасы нормаларын үтәү;

9) дәүләт серен һәм закон тарафыннан саклана торган башка серләргә саклау, шулай ук гражданнарның шәхси тормышына, намусына һәм абруена кагылышы, депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыру белән бәйләү рәвештә аңа билгеле булган белешмәләргә таратмау;

10) ел саен хисап финанс елыннан соң килүче елның 30 апрелдән дә соңга калмыйча үзенең керемнәре, чыгымнары, мөлкәткә һәм мөлкәтсиз характердагы йөкләмәләргә турында белешмәләр, шулай ук гамәлдәгә законнар нигезендә үз хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәткә һәм мөлкәтсиз характердагы йөкләмәләргә турында белешмәләр тапшыру.

2. Депутат үзенең федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, шәһәр Уставы һәм башка муниципаль хокукый актлар белән йөкләнгән башка бурычларны башкара.

18 статья. Депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйләү чикләүләре

1. Үз вәкаләтләрен даими нигездә башкаручы депутат хокукы түгел:

1) шәхсән яки ышанычлы затлар аша эшмәкәрлек эшчәнлегә белән шөгылләнәргә;

2) коммерция яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә катнашырга, түбәндәгә очрактан тыш:

а) сәясәт партия, һөнәр берлеге органы, шул исәптән жирле үзидарә органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайлау органы белән идарә итүдә түләүсез нигездә катнашу, башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчмәсез милек милекчеләре ширкәтенең гомуми жыйынында (конференция) түләүсез нигездә катнашу;

б) Татарстан Республикасы Законнарында билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Президентына алдан хәбәр итү тәртибендә түләүсез нигездә коммерцияле булмаган оешма белән (сәясәт партия идарәсендә, һөнәр берлеге органында, шул исәптән жирле үзидарә органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайлау органында, башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчмәсез милек милекчеләр ширкәтенең гомуми жыйынында яки съездда (конференция) катнашудан тыш) идарә итүдә катнашу;

в) муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләр Советы Ассоциациясенә, муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләренә, шулай ук аларның идарә органнарында тәкъдим итү;

г) идарә органнарында һәм гамәлгә куючысы (акционерлы) муниципаль берәмлек булган оешманың ревизия комиссиясе алдында түләүсез нигездә муниципаль берәмлек исемнән оешманы гамәлгә куючы вәкаләтләрен гамәлгә

ашыру тәртибен яисә муниципаль милектә булган акцияләр (устав капиталындагы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукый актлар нигезендә муниципаль берәмлек мәнфәгатләрән яклау;

д) федераль законнарда каралган башка очраklar;

3) мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш башка түләүле эшчәнлек белән шөгылләнәргә. Шул ук вакытта мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек, әгәр Россия Федерациясенәң халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкача каралмаган булса, бары тик чит ил дәүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданнылыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финансланырга тиеш түгел;

4) Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган идарә органнары, попечительләр яки күзәтчелек советлары һәм аларның Россия Федерациясе территориясендә эшләүче структур бүлекчәләре составына керергә.

2. Даими нигездә вәкаләтләр башкаручы депутат гражданны административ яки жинаять эше буенча яки административ хокук бозу турында эш буенча яклаучы яки вәкил (законлы вәкиллеке очраklarыннан тыш) буларак катнаша алмый.

19 статья. Депутат этикасы

1. Депутат закон, этика һәм әхлак нормаларын да катгый үтәргә тиеш, шул исәптән:

1) _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) утырышларда билгеләнгән дисциплина һәм регламентны үтәргә;

2) депутат вәкаләтләрен үтәүгә бәйле рәвештә мөнәсәбәтләргә керә торган башка депутатлар, вазыйфай затлар һәм гражданныарга карата түземлек һәм хөрмәт күрсәтергә;

3) депутат вәкаләтләрен үтәү белән бәйле рәвештә аңа билгеле булган мәгълүматларны депутат эшчәнлегә белән бәйле булмаган максатларда кулланмаса һәм таратмаса, әгәр бу мәгълүматлар дәүләт, хезмәт, коммерция серен, шәхси яки закон тарафыннан саклана торган башка серне тәшкит итсәләр;

4) жирле үзидарә органнары эшендә катнашудан тыелырга һәм шәхсэн яки аның якыннарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә жирле үзидарә органнары, оешмалар эшчәнлегенә, вазыйфай затларга, муниципаль хезмәткәрләргә һәм гражданныарга йогынты ясау өчен депутат статусыннан файдаланмаса;

5) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик тудырырлык гамәлләр, гаризалар, эшләр, шулай ук аның абруена яисә _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы исеме) зыян китерә торган конфликтлы ситуацияләрдән тыелырга;

б) вазыйфаларны үтәгәндә мәнфәгатләр конфликтна китерә яки китерә ала торган шәхси кызыксынучанлык туганда, бу хакта муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы карары белән расланган тәртиптә _____ (муниципаль

берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) хәбәр итәргә һәм аның мәнфәгатьләр конфликтын булдырмауга юнәлтелгән карарларын үтәргә;

7) _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) билгеләнгән гавами чыгыш ясау кагыйдәләрен үтәргә.

2. Депутат этикасы бозылган очракта депутатның үз-үзен тотышы турындагы мәсьәлә _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) кушуы буенча тиешле комиссия тарафыннан карала.

20 статья. Депутат эшчәнлеген гамәлгә ашыру гарантияләре

1. Депутат эшчәнлеген гамәлгә ашыруның матди һәм башка гарантияләре законнар, _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) уставы, _____ (муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы исеме) муниципаль норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

2. Депутат хокукларының гарантияләре, аларны жинаять яки административ җаваплылыкка тарту, тоткарлау, арест, тентү, сорау алу, аларга карата башка жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылу очраklarында, шулай ук аларның торак һәм (яки) хезмәт урынын, аларның багажын, шәхси һәм хезмәт транспорт чараларын, алар тарафыннан кулланыла торган элемент чараларын тикшергәндә, федераль законнар белән билгеләнә.

3. Депутат әйтелгән фикере, тавыш биргәндә белдерелгән позициясе өчен һәм аның статусына туры килә торган башка гамәлләре өчен жинаять яки административ җаваплылыкка тартыла алмый, шул исәптән аның вәкаләтләре вакыты чыккач та. Әлеге нигезләмә депутат тарафыннан халык алдында мыскыл итү, яла ягу яки федераль закон белән каралган башка хокук бозу очраklarына кагылмый.